

διὰ πάντων τῶν δημοσίων μνημείων, τῶν ἐφευρεθέντων παρὰ διαφόροις λαοῖς ἵνα ἀποθανατίσωσι τὴν εὐφυΐαν τῆς καλλιτεχνίας. Οἱ μουσικοὶ ἄνδρες ἀποτελοῦσιν ἔτι ἔθνος ἱερὸν καὶ προσφιλὲς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Τοῦθ' ὅπερ δὲν συμβαίνει πολλάκις τοῖς τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὁπαδοῖς. Ἀποφεύγομεν τὸν σοφιστὴν, παραμελοῦμεν τὸν γεωμέτρην, ἀποστρεφόμεθα τὸν ἐπικριτὴν, χλευάζομεν τὸν χημικὸν, ὀλιγωροῦμεν τὸν γραμματικόν. Ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, ἀναζητοῦμεν τὸν μαθητὴν τῆς μουσικῆς Ἀρμονίας. Οὗτος κοσμοπολίτης ἐστὶν ἀπασῶν τῶν χωρῶν, ἄνθρωπος ἀπασῶν τῶν ὥρων, συνέταιρος πάντων τῶν ἀνδρῶν τῆς καλαισθησίας. Ἡ πατρίς αὐτοῦ σύμπασα ἡ γῆ. Ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐνδόξων ἀρχαίων μουσικῶν εἶναι μᾶλλον ἀξίεραστός καὶ εὐάρεστος εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων ἢ ἐκείνη τῶν διασημοτέρων κατακτητῶν. Ψευδεῖς ἥρωες, ἀληθεῖς τύραννοι, οἱ κατακτηταὶ ἐγεννήθησαν πρὸς βλάβην τοῦ κόσμου· ἀλλ' οἱ ἐνδοξοὶ μουσικοὶ πρὸς εὐτυχίαν αὐτοῦ. Ἐκεῖνοι μὲν, ἅπλοστοι θανάτων, ἐπήνεγκον τὰ δάκρυα, τὴν διχόνοιαν, τὸν ὀλεθρον. Οὗτοι δὲ, πάντοτε καλοκῆγαθοι, πάντοτε ἀνευφημούμενοι, ἐπήνεγκον πανταχοῦ τὴν εἰρήνην, τὴν ὁμόνοιαν, τὴν χαράν. Ἡ γῆ, ἐν ἀγωνίᾳ, κατεσίγησεν ἐνώπιον ἐκείνων· ἀλλὰ διὰ τούτων, ἐν γαλήνῃ, ἀντήχησεν ὑπὸ ἀσμάτων εἰρηνικῶν. Οἱ κατακτηταί, αἱματοφύρτων δαφνῶν ἐστεμμένοι, ἀπέθανον διὰ προώρου πολλάκις θανάτου, συνεπαγόμενοι τὸ μῖσος τῶν λαῶν ἀντὶ δακρύων πένθους. Ἀλλ' οἱ περίδοξοι μουσικοὶ, ὑπὸ κλάδων μύρτου καὶ ῥόδων ἐστεμμένοι, καὶ ἐν εἰρήνῃ τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντες, συνεπήγαγον ἐν τῷ ᾧ ἄδει τοὺς θρήνους τῆς ἀνθρωπότητος. Ναί· τὸ ὄνομα τοῦ κλεινοῦ ἀοιδοῦ Ὀρφέως διασωθήσεται ἕως ἐπὶ προσφιλέστερον ἐν τῷ ναῷ τῆς Μνημοσύνης, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ ἀκαθέκτου ἐν ταῖς μάχαις Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Τοιαύτη ἡ εὐγένεια τῆς Μουσικῆς· εὐγένεια τεθεμελιωμένη ἐπὶ τῇ ἀρχαίᾳ καταγωγῇ αὐτῆς, δεδοξασμένη διὰ τῆς ἐξόχου

δυνάμεώς της καὶ ἐπικεκυρωμένη διὰ τοῦ σεβασμοῦ ἀπάντων τῶν αἰώνων καὶ ἀπάντων τῶν ἐθνῶν.

Ἐμ. Γιαγγραφόπουλος.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΑΡΒΙΝ ΝΗΠΙΟΥ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ.

Ἡ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ κ. Ταῖν ἐπὶ τῆς νοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ νηπίου, ἡ ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Ἐπιθεωρήσει ἐκδοθεῖσα καὶ ἥς τινος μετὰφρασιν ἐποίησεν ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῆς ἀριθμῷ ἡ ἐφημερίς *Mind*, παρεκίνησέ με νὰ διατρέξω ἡμερολόγιόν τι, ὅπερ ἐκράτησα πρὸ τριάκοντα ἐπτὰ ἐτῶν ἐπὶ τινος τῶν μικρῶν μου παιδίων καὶ ἐν ᾧ τινι ἔσχον τὴν φροντίδα νὰ καταγράψω παραυτὰ καὶ τὰς πλέον λεπτολόγους παρατηρήσεις, ἃς ἐδυνήθην νὰ ποιήσω. Τὸ κύριον ἀντικείμενον τῶν παρατηρήσεών μου ἦν ἡ ἐκφρασις· διὸ καὶ ἐχρησάμην ταῖς ἐμαῖς ταύταις παρατηρήσεσιν ἐν τῇ βίβλῳ, ἣν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐξέδωκα· ἀλλὰ μὴν ἐπέστησα ὁμοίως τὴν προσοχήν μου καὶ ἐπὶ ἐτέρων τινῶν σημείων καὶ ἴσως αἱ παρατηρήσεις μου αὗται παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς τοῦ κ. Ταῖν καὶ πρὸς ἄλλας, αἵτινες ἀναμφιβόλως ἐν τῷ μέλλοντι γενήσονται, θὰ παράσχωσιν ἐνδιαφέρον τι. Εἰμὶ δὲ βέβαιος, κατὰ τὸ ὃ ἐδυνήθην νὰ παρατηρήσω ἐπὶ τῶν ἰδίων μου τέκνων, ὅτι ἡ περίοδος τῆς ἀναπτύξεως τῶν διαφόρων δυνάμεων ποικίλεται πολὺ κατὰ τὰ παιδιά.

Κατὰ τὰς πρώτας ἐπτὰ ἡμέρας τὸ νήπιόν μου ἐξετέλει ἤδη πλείστας ἀντανακλαστικὰς πράξεις, οἷαι εἰσὶ τὸ πτάρνυσθαι, τὸ λύζειν, τὸ χαρμαῖσθαι, τὸ τανύεσθαι καὶ συνήθως τὸ θηλάζειν καὶ ἀναβοᾶν. Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, ἐγγίσαντος ἐμοῦ τὸ πέλμα τοῦ ποδός του διὰ τεμαχίου χάρτου, ἀπέσυρε ζωκρῶς τὸν πόδα του καὶ ταυτοχρόνως ἔκαμ-

ψε τοὺς δακτύλους, ὡς πειεῖ παιδίον με-
γαλειτέρως ἡλικίας γαργαλιζόμενον. Ἡ ἐν-
τέλεια τῶν ἀντανεκλαστικῶν τούτων κινήσε-
ων δεικνύει ὅτι ἡ ὑπερθολικὴ ἀτέλεια τῶν
ὑπὸ τῆς βουλήσεως παραγομένων δὲν ἐξαρ-
τᾶται ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν μυῶνων ἢ
τῶν κέντρων τῆς συνδιατάξεως, ἀλλ' ἐκ τῆς
τῆς βουλήσεως ἑδρας. Ἀπὸ τῆς σιγμῆς ταύ-
της, καὶ τοι ὁ παῖς μου ἦν τοσοῦτον μικρὸς,
ἐνόμισα ὅτι εἶδον λίαν σαφῶς ὅτι, ἐὰν εὐθετέ-
τις ἐπὶ τοῦ προσώπου του χεῖρα ἀπαλὴν
καὶ θερμὴν, διεδήλου παραυτὰ τὴν ἐπιθυμί-
αν νὰ θηλάσῃ. Ἡ πράξις αὕτη πρέπει νὰ
θεωρηθῇ ὡς ἀντανεκλαστικὴ καὶ ὁρμέφυτος,
διότι ἐστὶν ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι
ἡ πείρα ἢ σύνδεσμός τις ἰδεῶν τινῶν μετα-
ξὺ τῆς προσψύσεως τῆς χειρὸς καὶ τῆς τοῦ
μαστοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δύνανται νὰ ἐπ-
ενεργήσωσι. Κατὰ τὴν πρώτην δεκαπεν-
θημερίδα ἐσκίρτα συχνὰ καὶ ἰλλώπιζε τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἀκούον κρότον, ὃ παρετήρησα ὁ-
μοίως καὶ παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἄλλων
μου τέκνων. Ἦτον ἡλικίας 66 ἡμερῶν, ὅτε
μοὶ συνέβη νὰ πταρνισθῶ ἀνεσκίρτησε βι-
αίως, ἀκοῦσαν, ἀνέσπασε τὰς ὀφρῦς, ἔλα-
βεν ἔθος πεφροτισμένον καὶ ἐκλαυσεν ἀρκετὰ
ἰσχυρῶς. Ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ὥραν ἔμεινεν
ἐν καταστάσει, ἣτις παρὰ προσώπῳ μεγα-
λειτέρως ἡλικίας θὰ ὠνομάζετο νευρική,
καθ' ὅτι ὑπὸ τοῦ ἐλαχίστου κρότου ἀνεσκίρ-
τα. Ὀλίγας ἡμέρας πρότερον περιέπεσεν εἰς
ὀρμητικὸν σπασμὸν, παρατηρήσαν ἀῖρνης
νέον τι ἀντικείμενον· ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν ἀκο-
λούθως αἱ ἤχοι ἠνάγκαζον αὐτὸ ν' ἀνα-
σκιρτᾷ καὶ νὰ ἰλλωπίζῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς
συχνότερον ἢ ἐκ τῆς ὀψεως τῶν ἀντικειμέ-
νων· π. γ. ὅτε τὸ παιδίον ἦτον 11½ ἡμε-
ρῶν ἔσεισα πρὸ τοῦ προσώπου του χάρτινον
πυξίδα, καρποὺς ξηροὺς περιέχουσαν, ἐφ' ὃ καὶ
ἀνεσκίρτησεν, ἐν ᾧ ἡ αὐτὴ κίνησις, μεταδο-
θεῖσα εἰς τὴν αὐτὴν πυξίδα, κενὴν οὖσαν, ἢ
εἰς πᾶν ἄλλο ἀντικείμενον ἐπίσης τοσοῦτον
πλησίον ἢ μάλιστα εἰς πλησιέστερον πρὸς
τὸ πρόσωπόν του, δὲν παρήγαγεν οὐδὲν ἀ-
ποτέλεσμα. Ἐκ πάντων τούτων δυνάμεθα
συμπεράναι, ὅτι ὁ ἰλλωπισμὸς τῶν ὀφθαλ-

μῶν, ὅστις χρησιμεύει προφανῶς νὰ προφυ-
λάσῃ τὰ ὄργανα ταῦτα, δὲν ὀφείλεται τῇ
πείρᾳ, καθ' ὅτι μ' ὅλον τὸ εὐαίσθητον αὐ-
τοῦ πρὸς τοὺς ἤχους καὶ εἰς ἡλικίαν 12½
ἡμερῶν δὲν ἐδύνατο εἶναι ν' ἀναγνωρίσῃ εὐκό-
λως τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἤχου, ὥστε νὰ στρέ-
φῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ὃ εἶξ αὐτοῦ προήρ-
χετο οὗτος.

Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ὄρασιν. Οἱ ὀφθαλ-
μοὶ τοῦ παιδίου τούτου προσηλοῦντο ἐπὶ
τινος ἀνημμένου κηρίου ἀπὸ τῆς ἐνάτης ἡ-
μέρας τῆς γεννήσεώς του καὶ μέχρι τῆς
τεσσαρακοστῆς πέμπτης οὐδὲν ἄλλο ἀντι-
κείμενον ἐφάνη προσελκῶν αὐτοὺς εἰς τοι-
οῦτον βαθμὸν· ἀλλὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἐν-
νάτην ἡ προσοχὴ του μετηνέχθη ἐπὶ τινος
κοσμήματος τῶν παραπετασμάτων χρώμα-
τος λαμπεροῦ, ὡς αὐτὰ ἠννόησα ἐκ τῆς εὐ-
σταθείας τοῦ βλέμματός του καὶ τῆς αἰ-
φνιδίως ἀκινήσεως τῶν βραχιόνων του. Ἐξε-
πλήχθη ἰδὼν μετὰ πόσης βραδύτητος προ-
σεκτᾶτο τὴν δύναμιν ν' ἀκολουθῇ διὰ τῶν ὀ-
φθαλμῶν ἀντικείμενον τι κινούμενον ἐπὶ
ὀξύτερα, ὃ καὶ ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ καὶ ἡμίσεος
ἤδη ἐτῶν δὲν ἐδύνατο εἶναι ἐντελῶς νὰ ποιή-
σῃ. Τριάκοντα δύο ἡμερῶν ἀνεγνώριζε τὸν
μαστὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐξ ἀποστάσεως
75 ἕως 100 χιλιοστημορίων τοῦ μέτρου,
ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς κινήσεως τῶν χει-
λέων του καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν ὀμμάτων
του, ἰλλ' ἀμφιβάλλω ἄγαν, ἐὰν ἐβλεπέ-
τι· ἢ δ' ἀπὸ οὐδόλως εἶχε μέρος βεβαίως
ἐν τῇ πράξει ταύτῃ. Ὡδηγεῖτο ὑπὸ τῆς ἐσ-
φρήσεως ἢ τῆς θερμότητος, ἢ ἐκ τῆς ἐπιρ-
ροῆς τῆς θέσεως ἐν ᾗ τὸ ἐκράτουν· τοῦτο
δὲν δύναμαι νὰ εἶπω.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον αἱ κινήσεις τῶν με-
λῶν καὶ τοῦ σώματος ἔμενον ἀόριστοι καὶ
ἀμφίβαλοι, ἐκτελούμεναι συχνότατα ὑπὸ
σπασμῶν· θὰ ποιήσω ἐν τούτοις ἐξήρεσιν
τινα τοῦ κανόνος τούτου· λίαν ἐνωρίς, τοῦτ'
ἐστὶ πολὺ πρὶν ἢ ἢ τὸ παιδίον τεσσαράκον-
τα ἡμερῶν, ἐγίνωσκε νὰ φέρῃ τὰς χεῖρας
εἰς τὸ στόμα του. Ἐβδομήκοντα ἑπτὰ ἡμε-
ρῶν ἤρπαζε διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν πρό-
χουν τῆς τροφῆς του, εἴτε ἡ τροφὴ τοῦ τῷ

ἔφερεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ αὐτῆς βραχίονος, εἴτε ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ ἐχρειάσθη δλόκληρον ἐβδομάδα, ἵνα κανονίσω αὐτὸ νὰ λημβάνῃ τὸν πρόχουν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς· οὕτως ἡ δεξιὰ χεὶρ ἦτον εἰς προήγησιν τῆς ἀριστερᾶς κατὰ μίαν ἐβδομάδα. Καὶ ὅμως τὸ παιδίον ὑπῆρξεν ἀργότερον ἐπ' ἀριστερον, ῥοπή κληρονομικὴ ἀναμφιβόλως παρ' αὐτῷ ὅτε τοῦ τε πάππου του, τῆς μητρὸς του καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τοιούτων ὄντων. Ὀγδοήκοντα ἕως ἐνενήκοντα ἡμερῶν ἤρχισε νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ παντὸς εἶδους ἀντικείμενα καὶ δὴ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἐβδομάδας ἐξεπλήρου τὴν κίνησιν ταύτην μετὰ τινος εὐχερείας· συνείθιζεν ὅμως συχνὰ νὰ ἐγγίξῃ κατ' ἀρχὰς τὴν ῥίνα του διὰ τοῦ ἀντικειμένου καὶ εἰτὰ νὰ ὀλισθαίνῃ αὐτὸ εἰς τὸ στόμα του. Ὅταν ἐλαμβανέ μοι τὸν δάκτυλον καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὸ στόμα του, ἡ χεὶρ του τὸ ἐμπόδιζε νὰ ἐκμυζήσῃ αὐτὸν, ἀλλὰ τὴν ἐκποστὴν τετάρτην ἡμέραν, ἀφοῦ ἐξετέλει τὴν κίνησιν ταύτην, ἀπέσυρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ὥστε νὰ δύνηται νὰ θέσῃ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὴν ἄκραν τοῦ δακτύλου μου· τοῦτο, ἐπαναλαμβάνόμενον πλειστάκις, δὲν ἦτο τυχαία τις ἐνέργεια, ἀλλὰ πρᾶξις λελογισμένη. Αἱ ἐκούσiai λοιπὸν κινήσεις τῶν χειρῶν καὶ τῶν βραχιόνων προηγήθησαν πολὺ τῶν τοῦ σώματος καὶ τῶν κνημῶν, καὶ τοὶ αἱ ἄσκοποι κινήσεις τῶν τελευταίων τούτων ὑπῆρξαν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας συνήθως ἐπάλληλοι, ὡς ἂν ποιεῖ τις βαδίζων.

Τεσσάρων μηνῶν παρετήρει συχνὰ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τὰ ἀντικείμενα, ἅπερ ἦσαν παρ' αὐτῷ καὶ ταῦτοχρονως οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐστρέφοντο οὕτω πως ἐντὸς, ὥστε λοξὰ ἐβλέπε συχνὰ φοβερώς πως. Δεκαπέντε ἡμέρας μετέπειτα — ἦτο τότε ἑκατὸν τριάκοντα δύο ἡμερῶν — παρετήρησα ὅτι ἐδοκίμαζε μὲν ν' ἀρπάξῃ, συχνὰ καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος, ἀντικείμενα τοσοῦτον πλησίον τοῦ προσώπου αὐτοῦ εὐρισκόμενα ὅσον αἱ χεῖρές του, ἀλλὰ δὲν κατέβηκεν οὐδεμίαν προσπάθειαν, ἵνα φθάσῃ τὰ μακρότε-

ρον αὐτοῦ ὄντα, ἐξ οὗ σκέπτομαι ὅτι ὠδηγεῖτο νὰ πράττῃ οὕτω κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον τῶν ἀκτίνων τῶν ὀμμάτων του, παρ' οὗ ὑπεκινεῖτο νὰ ἐκτείνῃ τοὺς βραχίονας. Καίτοι τὸ παιδίον τοῦτο ἤρξατο λίαν ἐνωρίς νὰ ποιῇ χρῆσιν τῶν χειρῶν αὐτοῦ, δὲν ἐδείκνυσεν ὅμως ἐν τῷ μέλλοντι οὐδεμίαν εἰδικὴν ἐπιδεξιότητα κατὰ τοῦτο, καθ' ὅτι ἐν ἡλικίᾳ δύο ἐτῶν καὶ τεσσάρων μηνῶν ἐκράτει τὰς μολυβδίδας, τὰς γραφίδας καὶ ἄλλα ἀντικείμενα μεθ' ἡττονος εὐχερείας καὶ ἐχρᾶτο αὐτοῖς χεῖρον ἢ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ἥτις δὲν ἦτο τότε ἢ δεκατεσσάρων μηνῶν, δεικνύουσα περὶ τοῦτο μεγάλην φυσικὴν εὐχέριαν.

Ὀργή. — Ἔστι μοι δύσκολον νὰ καταδείξω τὴν ἀκριβὴ ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ παιδίον ἤρξατο νὰ ὀργίζεται· ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἡμέρας συνέσπα τὰς ὀφρῦς καὶ συνέστελλε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἀρχίσῃ νὰ κλαύσῃ· ἀλλ' αἱ κινήσεις αὗται ἴσως προήρχοντο ἐκ τοῦ πόνου καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ὀργῆς. Ἡλικίας δέκα ἐβδομάδων, τῷ ἔδωκαν γάλα ὀλίγον κρύον καὶ καθ' ὅλον τὸν χρόνον καθ' ὃν τὸ ἔπινε, ἐποίει ἐλαφρὰν τινα συναφρώσιν, ἥτις ἐδίδεν αὐτῷ τὸ ἦθος μεγάλου ἀνδρὸς δυσχερεστηθέντος, ὡς ἀναγκασθέντος νὰ ποιήσῃ τι, ὅπερ δὲν ἠγάπα. Τεσσάρων μηνῶν, καὶ ἴσως πολὺ ταχύτερον, τὸ πάθος τοῦτο ἐγένετο καταφανές, ὀργιζομένου τούτου εὐκόλως καὶ σφοδρῶς, εἰς τρόπον ὥστε τὸ αἷμα ἀνέβαινεν εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὅπερ ἐκοκκίνιζε μέχρι τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς, τῆς ἐλαχίστης αἰτίας ἀρκούσης· οὕτως ὀλίγον μεγαλείτερον ἑπτὰ μηνῶν, ἤρξατο ἡμέραν τινὰ νὰ κραυγάζῃ παρὰ φόρως διότι κίτριόν τι ὠλίσθησε τῶν χειρῶν του καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ πιάσῃ αὐτό. Ἐνδεκα μηνῶν, ὁπότεν τῷ ἔδιδον παίγνιον τι, ὅπερ δὲν ἤλελε, τὸ ἀπώθει καὶ τὸ ἐκτύπα· τεκμαίρομαι ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη ἦτον ὀρμέμφυταν σημεῖον ὀργῆς, ὡς εἶναι ἡ κίνησις τῶν σιαγόνων μικροῦ κροκοδείλου, μόλις ἐξεληθόντος τοῦ ὠοῦ, καθ' ὅτι δὲν ἐδείκνυε ποσῶς ὅτι ἐπίστευεν ὅτι ἐδύνατο νὰ φέρῃ οὕτω κακὸν τῷ παιγνίῳ. Δύο ἐτῶν

καὶ τριῶν μηνῶν, ἔλαβε τὴν συνήθειαν νὰ ρίπτῃ βιβλία, ῥάβδους καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἐναντίον πάντων τῶν δυσταρεστούντων αὐτὸν, πράγμα, ὅπερ παρατήρησα καὶ παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἄλλων μου τέκνων. Ἐξ ἄλλου ὁμῶς δὲν παρατήρησα οὐδ' ἔχνος τοιούτων διαθέσεων παρὰ ταῖς θυγατράσι μου, ἐξ οὗ ἀναγκάζομαι νὰ πιστεύσω ὅτι οἱ ἄρρενες ἀπέκτησαν κληρονομικῶς ῥοπὴν τινὰ νὰ ρίπτωσι τὰ διάφορα ἀντικείμενα.

Φόβος. — Τὸ αἶσθημα τοῦτο εἶναι βεβαίως ἐν τῶν πρώτων, ἅπερ ἀποκτῶσι τὰ νήπια, διότι μόλις εἰσὶν ὀλίγων ἐβδομάδων, ὅτε ὁ ἐλάχιστος ἀπροσδόκητος κρότος ἀναγκάζει αὐτὰ ν' ἀνασκίρτωσι καὶ νὰ κλαίωσι. Πρὶν ἢ τὸ παιδίον, περὶ οὗ πρόκειται, ἡ τεσσάρων μηνῶν καὶ ἡμίσεος, ἐσυνεθίζον νὰ ποιῶ πλησιέστατα αὐτοῦ διαφόρους παρὰδόξους καὶ ἀρκετὰ δυνατοὺς κρότους, οὓς ἐδέχετο ὡς ἐξαιρέτους ἀστεϊσμούς· ἡμέραν τινὰ ὁμῶς ποιήσας πλησίον αὐτοῦ ἡχητικὸν ῥόγγον, ὃν δὲν παρήγαγον ποτὲ πρὶν, ἔλαβε παραυτὰ ἥθος σοβαρὸν καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα· δύο ἢ τρεῖς μῆνας μετέπειτα, ἐποίησα τὸν αὐτὸν κρότον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦν τὸ αὐτό. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον (τὴν ἑκατοστὴν τριακοστὴν ἐβδόμην ἡμέραν) ἐπλησίισα αὐτὸ ὀπισθοβατῶν καὶ ἔμεινα διὰ μιᾶς ἀκίνητος· τὸ παιδίον λαβὼν ἥθος λίαν σοβαρὸν καὶ φανὲν ὅπως ἐκπεπληγμένον ἐμελλε ν' ἀρχίσῃ τοὺς κλαυθμοὺς, εἰ μὴ ἔστρεφον πρὸς αὐτὸ, ὁπότε εἰς τὴν στιγμὴν τὸ πρόσωπόν του ἀπήστραψεν ὑπὸ μειδιάματος. Γνωστὸν ὁποῖους ζωηροὺς πόνους αἰσθάνονται τὰ μεγαλειτέρας ἡλικίας παιδιά ἐξ ἀορίστων ἢ κακῶς ὀρισμένων φόβων, ὡς ὅποτε ἐύρισκονται ἐν τῷ σκότει, ἢ ὅποτε μέλλωσι νὰ διέλθωσι σκοτεινὴν τινὰ γωνίαν ἐν τινι αἰθούσῃ. Ἡ χ. ὅταν τὸ παιδίον, περὶ οὗ πρόκειται, δὲν ἦτον ἔτι ἢ δύο ἔτων καὶ τριῶν μηνῶν, τὸ ὠδήγησα εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον, ἐνθα ἐλάμβανεν εὐχαρίστησιν νὰ παρατηρῇ πάντα τὰ ζῶα, τὰ πρὸς ἃ ἐγίνωσκεν ὁμοιάζοντα — οἶον, δορκάδας, αἰγάγρους καὶ πάντα τὰ πτηνὰ, μάλιστα τὰς στρουθοκαμή-

λους — φοβούμενον ὁμῶς πολὺ τὰ μεγάλου μεγέθους ζῶα, τὰ ἐν τοῖς κλωβοῖς κεκλεισμένα καὶ λέγον συχνὰ ὅτι ἡγάπα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον, ἀλλ' οὐχὶ νὰ ἴδῃ τὰ αἰζῶα μέσ' ἔς τὰ σπήτια. Δὲν ἔχομεν δὲ δίκαιον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἀόριστοι οὗτοι, ἀλλὰ λίαν πραγματικοὶ φόβοι τῶν παιδίων, ὅταν ὧσιν ὅπως ἀνεξάρτητοι τῆς πείρας, εἰσὶ τὰ κληρονομικὰ ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν κινδύνων καὶ τῶν εὐτελῶν δεισιδαιμονιῶν, τῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀγρίας ζωῆς χρονολογούμενων· Ἡ δεξιότης αὕτη φαινομένη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ζωῆς καὶ ἀφανιζομένη ἀκολούθως συμμορφοῦται ἀπολύτως πρὸς ὅ,τι γινώσκωμεν περὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἀναπτυγμένων χαρακτήρων παρὰ τοῖς ἀνιούσιν ἡμῶν.

Αἰσθήματα εὐχαριστήσεως. — Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὰ παιδιά δοκιμάζουσιν αἶσθημα εὐχαριστήσεως θηλάζοντα, ὡς ἡ ἐκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεται δεικνύουσα τοῦτο. Τὸ παιδίον, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐμειδία ἡλικίας τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν ὄν· ἕτερον τῶν τέκνων μου τεσσαράκοντα ἔξ ἡμερῶν· καὶ ἦσαν ἀληθῆ μειδιάματα, δεικνύοντα εὐχαρίστησιν, καθ' ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐσπινθηροβόλων καὶ τὰ βλέφαρα αὐτῶν ἐμικοκλείοντο. Παρατηροῦντα μάλιστα τὴν μητέρα αὐτῶν ἐμειδίων, διεγυρόμενα βεβαίως πρὸς τοῦτο ὑπὸ νοητικῆς τινος αἰτίας, καθ' ὅτι τὸ παιδίον μου, περὶ οὗ πρόκειται, ἐμειδία τότε λίαν συχνὰ καὶ ἐξηκολούθει ἐπὶ τινὰ χρόνον νὰ ποιῇ τοῦτο ὑπὸ τὸ κράτος ἐσωτερικῆς τινος εὐχαριστήσεως καὶ ὅτε οὐδὲν ἐδύνατο νὰ διεγείρῃ αὐτὸ πρὸς τοῦτο ἢ νὰ τὸ εὐφράνῃ τρόπον τινά. Ἐκατὸν δέκα ἡμερῶν εὐχαριστεῖτο νὰ ρίπτωσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ περίζωμα τι, ὅπερ νὰ τῷ ἀποσύρωσιν ἀκολούθως διὰ μιᾶς· οὕτως, ἡμέραν τινὰ παίζων μετ' αὐτοῦ, ἔθεσα αἰφνιδίως τὸ περίζωμα ἐπὶ τοῦ προσώπου μου καὶ ἐπλησίισα εἶτα τὸ ἑδικόν του· τοῦτο ἰδὼν ἐξέβαλε ἐλαφρὸν τινὰ κρότον, ὡς ἀρχὴν καγχασμοῦ. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην τὸ κύριον αἶτιον ἦτον ἡ

ἐκπληξίς, ὥς τοῦτο συμβαίνει λίαν συχνά παρὰ τοῖς μεγαλειτέρας ἡλικίας ἀτόμοις, ὅταν γελῶσιν ἐξ αἰτίας ἀναπνευστικῆς τι-
νος. Πιστεύω ὅτι ἐνθυμούμαι ὅτι τρεῖς ἢ τέσσαρες ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν κῦχαριστεῖτο βλέπον πρόσωπόν τι κε-
καλυμμένον ν' ἀποκαλύπτεται αἰφνιδίως, ἐάν ἐκνιζέ τις ἐλαφρῶς τὴν ῥίνα καὶ τὰς πα-
ρειάς αὐτοῦ, ἐξελάμβανε τοῦτο ὡς καλὸν τινα χαριεντισμόν· διὸ ἐξεπλήχθην κατ' ἀρχὰς ἰδὼν παιδίον μόλις τριῶν μηνῶν ἡ-
λικίας νὰ ἐννοῇ ἤδη τοὺς ἀστεϊσμούς, ἀλλ' ὀφείλομεν ν' ἀναμνησθῶμεν πόσον μικρά εἰ-
σιν ἔτι τὰ κυνάρια καὶ αἱ γαλαῖ, ὅταν ἀρ-
χίσωσι νὰ παίζωσι. Τεσσάρων μηνῶν ἔδει-
κνυε λίαν σαφῶς ὅτι ἡγάπα ν' ἀκούῃ νὰ παί-
ζωσι κλειδοκύμβαλον, ὃ βεβαίως κατὰ πᾶ-
σαν πιθανότητα ἦτο τὸ πρῶτον φαινόμενον τῆς αἰσθητικῆς, ἐκτὸς ἐάν μή τις ὀνομάσῃ ὅτι τὴν ἑλξίν, ἣν τὰ λαμπερὰ χρώματα ἐξήσκουν ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ πολλὸν ἤδη χρόνον.

Φίλτρον. — Τὸ αἶσθημα τοῦτο ἐγεννή-
θη βεβαίως παρὰ τῷ παιδίῳ ἅμα σχεδὸν τῇ γεννήσει αὐτοῦ καθ' ὅτι, ἀκόμη δύο μη-
νῶν, ἐμειδία πρὸς τὰ πρόσωπα, ἃ περ ἐπε-
ριποιούντο αὐτὸ, καὶ τοὶ μόλις τεσσάρων μηνῶν ἔδεικνυε τὸ νήπιον διὰ τινων σημεί-
ων ὅτι ἀνεγνώριζε καὶ διέκρινεν αὐτά. Ἡ-
λικίας πέντε μηνῶν ἐξέσφαζε σαφῶς τὴν ἐ-
πιθυμίαν νὰ μεταβῇ εἰς τοὺς βραχίονας τῆς τροφῆς αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ φίλτρον τοῦτο μό-
λις ἐνδὸς ἔτους ἤρξατο δι' ἐκουσίαν πράξεων νὰ ἐκφράζῃ, ὡς φ. ε. περιπτυσσόμενον κατ' ἐπανάληψιν τὴν τροφὴν τοῦ μετὰ βραχεῖαν αὐτῆς ἀπουσίαν. Ἡ δὲ συμπάθεια, τὸ αἶ-
σθημα τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ λίαν συγγενὲς τοῦ φίλτρου, ἀπεκαλύφθη παρὰ τῷ παιδίῳ ἀ-
πὸ τῆς ἡλικίας ἑξ μηνῶν καὶ ἐνδεκά ἡμε-
ρῶν· οὕτως ὁσάκις ἡ τροφὴ τοῦ προσε-
ποιεῖτο ὅτι ἐκλαίεν, ἐλάμβανεν ἥθος λυ-
πηρὸν, δεικνυόμενον διὰ τῆς καταβιάσε-
ως τῶν γωνιῶν τοῦ μικροῦ τοῦ στόματος. Βλέπων με περιποιούμενον μεγάλην τινὰ πλαγγόνα, ἐν ἡλικίᾳ δεκαπέντε καὶ ἡμίσε-
ος μηνῶν, ἔδεικνυε σαφέστατα τὴν ζηλοτυ-
πίαν αὐτοῦ. Τοῦ αἰσθήματος τούτου λίαν

ἰσχυροῦ ὄντος παρὰ τοῖς κυσίν, εἶναι πιθα-
νὸν ὅτι καὶ παρὰ τοῖς παιδίοις θὰ διεδη-
λοῦτο πρὸ τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν κατέδειξα
αὐτὸ, ἐάν παρείχετο αὐτοῖς εὐκαιρία.

Σύνδεσμος ἰδεῶν, λογικόν, κ.τ.λ. —
Εἶπον ἤδη ποῖα ἦν παρὰ τῷ παιδίῳ ἡ πρῶ-
τη πράξις, ἐν ἣ κατέδειξα εἶδος πρακτικοῦ
τινος συλλογισμοῦ· ἐννοῶ τὴν κίνησιν δι' ἧς
ὠλισθήσεν ἡ χεὶρ τοῦ καθ' ὅλον τὸ μήκος
τοῦ δακτύλου μου, ἵνα εἰσαγάγῃ τὴν ἀ-
κραν αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα τοῦ· τὴν πράξιν
δὲ ταύτην ἐποίησεν ἡλικίας ἑκατὸν δέκα
τεσσάρων ἡμερῶν. Τεσσάρων μηνῶν καὶ ἡ-
μίσεος ἐμειδία συχνά παρατηροῦν ἐν τινὶ
κατόπτρῳ τὴν εἰκόνα μου καὶ τὴν ἐδικήν
του, ἐκλαμβάνον αὐτὰ ὡς πραγματικά,
κατεδείκνυε καὶ κρίσιν τινὰ ὅταν ἐφαί-
νετο ἐκπληττόμενον, ἀκοῦον τὴν ἐμὴν φων-
ὴν ὀπισθεν αὐτοῦ. Ὡς πάντα τὰ παιδιά, ἡ-
γάπα πολὺ νὰ παρατηρῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ
ἐν τῷ κατόπτρῳ καὶ ἐντὸς δύο μηνῶν ἡν-
νόει πραγματικῶς ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ παριστα-
νόμενον δὲν ἦτον ἡ εἰκὼν, διότι, ἐάν ἐποίει
μορφασμόν τινα χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν,
ἔστρεφεν αἰφνιδίως, ἵνα με παρατηρήσῃ-
οὔτως, ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ μηνῶν, εὐρισκόμενον
ἐν τῷ κήπῳ, πρεσβήτητέ μοι ἐν τῷ δωμα-
τίῳ μου διὰ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τῆς ἀνευ
ἐλάσματος ὀπισθεν ὕψους καὶ ἐφαίνετο ἐ-
ρωτῶν ἑαυτὸ, ἐάν ἤμην ἐγὼ ἢ ἡ εἰκὼν
μου. Ἔτερον τῶν τέκνων μου, θυγάτηρ
μου τις, ἐν ἡλικίᾳ ἐνδὸς ἔτους μακρὰν ἀπὸ
τοῦ νὰ προχωρήτῃ, ἐφαίνετο ὅπως ἐκπε-
πληγμένην ὄρωσα ἐν τῷ κατόπτρῳ τὴν εἰ-
κόνα ἀνθρώπου, πλησιάζοντος αὐτὴν ἐκ τῶν
ὀπισθεν. Οἱ πίθηκοι τῶν ἀνωτέρων εἰδῶν,
πρὸς οὓς ἐπαρουσίαζα ἐνίοτε μικρόν τι κά-
τοπτρον, ἐφέροντο ὅπως ἄλλως πως, ἔθε-
τον δῆλον ὅτι τὰς χεῖρας αὐτῶν ὀπισθεν
τοῦ κατόπτρου, πράξις δεικνύουσα ἀπέδει-
ξιν περιηρίας· ἀντὶ ὁμοῦ νὰ λαμβάνωσιν
εὐχαρίστησιν παρατηροῦντες ἑαυτοὺς, δυσ-
χεστοῦντο τοῦναντίον καὶ δὲν ἤθελον νὰ
βλέπωσι πλέον.

Τὸ παιδίον ἦτον ἤδη πέντε μηνῶν, ὅτε
οἱ πρῶτοι σύνδεσμοι ἰδεῶν παντοίων δι-

δαγμάτων προσεκολλήθησαν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, φ. ε. ἅμα περιέβαλλον αὐτὸ διὰ τοῦ μανδύου του καὶ ἔθετον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸν πῖλόν του, ὠργίζετο σφοδρῶς, εἰς δὲν ἐξήρχοντο εὐθύς. Ἐν ἡλικίᾳ ἐπτά μηνῶν ἐποίησε μέγα βῆμα· συνέδεσε τὴν ἰδέαν τῆς τροφοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε, εἰς ἐπρόφρον τὸ ὄνομά της, ἀναζητεῖ αὐτὴν διὰ τῶν ὀμμάτων πανταχοῦ. Ἐτερον παιδίον διεσκεδάζε συχνά, κινῶν τὴν κεφαλὴν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, ὅπερ ἐμιμούμεθα, ἐνθαρρύνοντες αὐτὸ καὶ λέγοντες: «Κίνα τὴν κεφαλὴν» καὶ ἦδη ἐπτά μηνῶν ἐπανελάμβανεν ἔστιν ὅτε τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἅμα ἐλέγομεν αὐτὸ τούτῳ, χωρὶς νὰ ποιήσωμεν οὐδὲν σημεῖον. Ἀπὸ ἐπτά ἕως ἑνδεκα μηνῶν, τὸ πρῶτον τῶν δύο παιδίων, περὶ ὧν ὁ λόγος, ἔμαθε νὰ συνδέῃ μέγαν ἀριθμὸν ἀντικειμένων καὶ πράξεων μετὰ λέξεων· οὕτως ὅταν ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ ἐν φίλημα, προὔβαλλε τὰ χεῖλη καὶ ἔμενεν ἀκίνητον· ὅταν ἔβλεπε τὸ ἀνθρακοκιβώτιον ἢ ὀλίγον ὕδωρ χυνόμενον, ἐκίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ἔλεγε «Α!» μὲ τόνον παρωργισμένον, διότι εἶχε μάθει νὰ θεωρῇ τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ὡς ῥυπαρά. Θὰ προσθέσω ὅτι ἐννέα μηνῶν παρὰ τινος ἡμέρας συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὴν εἰκόνα του, ἣν ἔβλεπεν ἐν τῷ κατόπτρῳ, ἔστω καὶ ἂν εὕρισκετο εἰς ἀπόστασιν τινα. Ἐννέα μηνῶν καὶ τινων ἡμερῶν ἔμαθεν αὐτομάτως ὅτι, ὅταν ἡ χεὶρ του ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον ἔρριπτε τὴν σκιάν του ἐπὶ τινος τοίχου ἀντικρὺ αὐτοῦ, ὥφειλε νὰ ζητήσῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ὁπισθεν αὐτοῦ. Δὲν ἦτον ἔτι ἐνός ἔτους, ὅτε ἤρκει νὰ ἐπαναλάβῃ τις μικράν τινα φράσιν δις ἢ τρίς κατὰ βραχέα διαλείμματα, ὅπως ἐγχαράξῃ ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ ἰδέαν τινά, ἣν συνελάμβανεν, ἐν ᾧ παρὰ τῷ παιδίῳ, τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Ταῖν (σ. 254—256) περιγραφομένῳ, ἡ σύλληψις τῶν ἰδεῶν φαίνεται ἐκδηλουμένη πολὺ ὕστερον, εἰς μὴ αἰ πρῶται πράξεις τοῦ νηπίου διέφυγον τὸν παρατηρητήν. Ἡ δεξιότης τοῦ ἀποκτᾶν συνδέσμους ἰδεῶν ὀφειλομένους τῇ διδασκα-

λίᾳ καὶ συνδέσμοις ἐκουσίως παραγομένους ἐφάνη μοι οὕσα ἢ προφανεστάτη διαφορὰ μετὰ τοῦ πνεύματος μικροῦ παιδίου καὶ τοῦ πνεύματος ἐφήβου τινὸς κυνός, τοῦ πλέον ἀγρίου, ὃν ποτε ἐγνώρισα. Ποία διαφορὰ μετὰ τῆς διανοητικῆς δυνάμεως μικροῦ παιδίου (α) καὶ ἐνός ἀνθίου, τοῦ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Μευβίου (*Möbius*) ἀναφερομένου. Διηγείται οὗτος ὅτι τὸ ζῶον τοῦτο ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους μῆνας ἐπέμενε νὰ ἐφορμήσῃ μετὰ μεγάλης δυνάμεως, ὅλως ἀπερισκέπου, κατὰ τῶν πλαγίων ὕψους τινός, διαχωρίζουσης αὐτὸ ἀπὸ τινων κωβίων, ἐν ᾧ ἀκολουθῶς, ἀφ' οὗ ἔθεσαν αὐτὸν, ἐννοήσαντα ὅτι ἦτον ἐπικίνδυνον νὰ προσβάλλῃ τὰ ἰχθυῖδια ταῦτα, ἐν τῷ αὐτῷ ὕδρειῳ μετὰ τῶν κωβίων, δὲν εἶχε νοῦν νὰ δαγκάσῃ αὐτά!

Ἡ περιέργεια, ὡς σημειοῖ ὁ κ. Ταῖν, ἀναφαίνεται λίαν ἐνωρὶς παρὰ τοῖς παισὶ καὶ ἔχει μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας αὐτῶν· ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ὅμως τούτου δὲν ἐποίησα εἰδικὰ παρατηρήσεις. Καὶ ἡ μίμησις ἔχει ἐπίσης τὴν ἀρχὴν της. Τὸ νηπίόν μου ἦτον ἔτι τεσσάρων μηνῶν, ὅτε προσεπάθει νὰ μιμηθῇ τοὺς ἤχους, ἀλλὰ δυνατὸν νὰ ἠπατήθην, διότι μόλις ἐν ἡλικίᾳ δέκα μηνῶν ἐφάνη ποιοῦν τοῦτο εἰς τρόπον ἀναμφήριστον. Ἐνδεκα μηνῶν καὶ ἡμίσεος ἐμιμεῖτο εὐκόλως πᾶσαν πρᾶξιν· οὕτως, ἔσειε τὴν κεφαλὴν, λέγον «Α!», ὅσάκις ἔβλεπεν ἀντικείμενόν τι ῥυπαρὸν, ἢ ἔτι πλέον, ἔθετε βραδέως τὸν λιχανὸν τῆς μιᾶς χειρός του ἐπὶ τῆς παλάμης τῆς ἐτέρας, ὅταν τῷ ἐπανελάμβανον μικρόν τι παιδικὸν ἄσπμα. Ἦτο πρᾶγμα διασκεδαστικὸν νὰ ἔβλεπέ τις τὸ εὐχαριστημένον ἦθος αὐτοῦ, ὅσάκις ἐξεπλήρου πρᾶξιν τινα τοιαύτην.

Δὲν γνωρίζω, εἰς ὅφειλῳ ν' ἀναφέρω ὡς ἐνδειξὴν τῆς δυνάμεως τῆς μνήμης παρὰ τῷ, περὶ οὗ ὁ λόγος, νηπίῳ, ὅτι ἡλικίας τριῶν ἔτῶν καὶ εἴκοσι τριῶν ἡμερῶν, ὅτε τῷ ἔδει-

α) *Die Bewegungen der Thiere, etc.* 1873, σ. 11.

ξαν εἰκόνα παριστάνουσαν τὸν πάππον αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τινος εἶχε χωρισθῇ ἀπὸ ἑξ μηνῶν, τὸν ἀνεγνώρισεν εἰς τὴν στιγμὴν καὶ ἀνεμνήσθη παραυτὰ σειρὰν συμβεβηκότων κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν εὗρίσκετο παρ' αὐτῷ, καὶ περὶ ὧν οὐδεὶς ἔκτοτε εἶχε ποιήσας λόγον.

Τὸ ἡθικόν. — Περὶ τὴν ἡλικίαν τρισκαίδεκα περίπου μηνῶν κατείδον παρὰ τῷ νηπίῳ μου ἐνδειξὴν ἡθικοῦ αἰσθήματος. «Ὁ Δοδδὺ (ἦτο τὸ μικρόν του ὄνομα), τῷ λέγω ἡμέραν τινὰ, δὲν θέλει νὰ δώσῃ ἐν φιλάκι εἰς τὸν καυμένον τὸν παπάκη; Κὰκὸ, Λοδδὺ». Αἱ λέξεις αὗται δυστρέστησαν αὐτὸ ἀναμφιβόλως, διὸ δπόταν ἐπανεκάθησα, προῦθαλλέ μοι κατ' ἀρχὰς τὰ χεῖλη, ἵνα μοι δείξῃ, ὅτι ἤθελε νὰ περιπτυχθῇ με καὶ εἶτα ἐκίνησε τὴν χεῖρά του με ἥθος λυπημένον, ἕως ὅτου ἐπλησίασα νὰ λάβω ἐν φίλημα. Παρομοία μικρά τις σκηνὴ συνέβη ἡμέρας τινὰς μετέπειτα, καθ' ὅτι ἡ συμφιλίῳσις ἐφάνη παραγαγοῦσα αὐτῷ τοσαύτην εὐχαρίστησιν, ὥστε πλειστάκις ἀκολουθῶς συνέβη νὰ με ἀναγκάζῃ νὰ φαίνωμαι λυπημένος καὶ νὰ μοὶ δίδῃ ἐν ῥάπισμα, ἵνα παρὰσχη μοι εἶτα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ λάβω ἐν φίλημα. Δὲν ἔχομεν ἐντεῦθεν ἀρχὴν τῆς δραματικῆς τέχνης, ἥς τινος ἡ οὐσία ἐμφαίνεται οὕτως ἰσχυρῶς παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν μικρῶν παιδίων; Οὕτω περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν μοὶ ἦτον εὐκόλον νὰ καταλαμβάνω αὐτὸ ἐκ τῶν αἰσθημάτων καὶ νὰ ἐπιτυγχάνω πᾶν ὅ,τι ἤθελον. Ἡλικίας δύο ἐτῶν καὶ τριῶν μηνῶν, ἔδωκεν ἡμέραν τινὰ τῇ μικρᾷ αὐτοῦ ἀδελφῇ τὸν τελευταῖον αὐτοῦ βλομὸν ἐκ τοῦ τεμαχίου ἀρωματικοῦ τινος ἄρτου, δι' ὃ εἶτα λίαν ὑπερήφανος διὰ τὴν θυσίαν ταύτην, ἀνέκραξεν. «Ὁ καλὸς Δοδδὺ, καλός. » Δύο μῆνας ὑστερον κατήντησε νὰ αἰσθάνηται τοὺς περιπαιγμούς καὶ δὴ συχνὰ νὰ ὑποπτεύηται τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ἔβλεπε γελῶντας καὶ συνδιαλεγομένους μεταξὺ τῶν, γενομένου αὐτοῦ αἰτία. Ὀλίγον χρόνον μετέπειτα, ἐν ἡλικίᾳ δύο ἐτῶν καὶ ἑπτὰ μηνῶν καὶ ἡμίσεος συναντήσας αὐτὸν εἰς τὴν στιγμὴν, καθ'

ἣν ἐξήρχετο τοῦ ἐστιατορίου, παρατηρήσας ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμπον πλέον τοῦ συνηθούς καὶ ὅτι εἶχεν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ σάσει τί τὸ προσπεπεισμένον καὶ ἀλλόκοτον, εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐστιατόριον, ἵνα ἴδω περὶ τίνος ἐπρόκειτο, καὶ εἶδον ὅτι ὁ μικρὸς πανουργὸς εἶχε λάβει ζάχαριν εἰς κόνιν, πρᾶγμα, ὅπερ ἐγνώριζεν ὅτι τῷ ἦτο ἀπηγορευμένον. Ἐπειδὴ ὅμως ἄχρι τότε δὲν ὑπέστη τὴν ἐλαχίστην τιμωρίαν, ἡ στάσις αὐτοῦ δὲν δύναται βεβαίως ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν φόβον, ἀλλὰ δεόν νὰ μερισθῇ μεταξὺ τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ γευθῇ τὴν ζάχαριν καὶ ἀρχῆς τινος τύψεως τοῦ συνειδότος. Δέκα πέντε ἡμέρας μετέπειτα συνήντησα αὐτὸ ἔτι ἅπαξ εἰς τὴν θύραν τοῦ αὐτοῦ δωματίου· παρατηρήσας ὅτι ἐκράτει τὸ περιζῶμα αὐτοῦ ἀδιαπλωμένον, τῆς στάσεώς του οὔσης καὶ τώρα λίαν ἀλλοκότου, ἀπεφάσισα νὰ βεβαιωθῶ περὶ τοῦ ἐν τῷ περιζώματι περιεχομένου, καὶ περ λέγοντος αὐτοῦ ὅτι δὲν εἶχε τίποτε καὶ παρακινουντός με κατ' ἐπανάληψιν ν' ἀπέλθω· παρετήρησα λοιπὸν ὅτι ἦτο πλήρης κηλίδων ἐκ τῶν φυλαττομένων χυμῶν· ἐψεύσθη ἄρα προσχεδιασμένως. Ἀνατρέφοντες ὅμως τὸ παιδίον τοῦτο διὰ τῆς πραότητος, ἐγένετο τοσοῦτον ἐλεύθερον καὶ συμπαθές, ὅσον δύναται τις νὰ ἐπιθυμήσῃ. (ἀκολουθεῖ).

Γ. Υ.

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΕΡΜΗΝΕΥΜΑΤΑ

Ἐπὶ τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μενάνδρου κτ.λ.

(Συνέχεια).

Οὗτοι δ' οἱ τρεῖς εἰσιν οὓς εἰδικῶς ὅλως ἐκτιμᾷ ὁ Ψελλὸς καὶ πρὸς οὓς ὑπερβαλικόν τι σέβας τρέφει : ὁ Πλάτων, ὁ ἡγεμὼν τῶν φιλοσόφων, ὁ Ὀμηρος, ὁ ζωγράφος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τῶν θεῶν, καὶ ὁ Μένανδρος, ὁ ἀβρὸς κωμικὸς καὶ ὁ ὑπέρτερος τοῦ Ἀριστοφάνους, ὁ θέλων καὶ μὴ ὑβρίζων ὡς οὗτος, βε τὴν κωμικὴν σκηνὴν κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Βυζαντίνου πολυγράφου, βωμολόχοις παίγμασιν ἢ σπουδάσμασιν καθυβρίζει.